

THE IMPACT OF MAHMUDKHOJA BEHBUDI'S LEGACY ON MODERN STUDENTS: THE HARMONY OF ENLIGHTENMENT AND INNOVATION

Ermatova Maftuna Egamjanovna

University of Journalism and Mass Communications of Uzbekistan

Faculty of PR and Management, Media Design Department,

3rd-year student

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18195686>

ARTICLE INFO

Received: 04th January 2026

Accepted: 08th January 2026

Online: 09th January 2026

KEYWORDS

Mahmudkhoja Behbudi, Jadid movement, student activism, enlightenment and innovation, modern education, creative thinking, startups and social initiatives, global exchange of experience.

ABSTRACT

This article analyzes the impact of Mahmudkhoja Behbudi's legacy on modern students. The author connects Behbudi's activities, his efforts in Jadid schools, journalism, and theater aimed at encouraging youth toward knowledge and enlightenment, with the realities of student life in the 21st century. The article highlights modern universities, startup centers, digital media platforms, and creative industries as practical continuations of the educational values promoted by Behbudi. Additionally, the processes of intellectual and innovative development among students through global experience exchange and social activism are examined. The article demonstrates that Behbudi's legacy is not only of historical significance, but also serves as a source of inspiration in contemporary student life.

MAHMUDXO'JA BEXBUDIY MEROSINING ZAMONAVIY TALABALARGA TA'SIRI: MA'RIFAT VA INNOVATSIYA UYG'UNLIGI

Ermatova Maftuna Egamjanovna

O'zbekiston jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti

PR va menejment fakulteti, Mediadizayn yo'nalishi 3-bosqich talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18195686>

ARTICLE INFO

Received: 04th January 2026

Accepted: 08th January 2026

Online: 09th January 2026

KEYWORDS

Mahmudxo'ja Bexbudiy, jadidchilik harakati, talabalar faolligi, ma'rifat va innovatsiya, zamonaviy ta'lim, kreativ tafakkur, startup va ijtimoiy tashabbuslar, global tajriba almashinuvi.

ABSTRACT

Ushbu maqolada Mahmudxo'ja Bexbudiy merosining zamonaviy talabalarga ta'siri tahlil qilinadi. Muallif Bexbudiy faoliyati, jadid maktablari, matbuot va teatr orqali yoshlarni ilm-ma'rifatga undash g'oyalarini XXI asr talabaligi bilan bog'lab yoritadi. Maqolada zamonaviy universitetlar, startup markazlari, digital media platformalari va kreativ industriyalar Bexbudiy ilgari surgan ma'rifiy qadriyatlarning amaliy davomi sifatida ko'rsatiladi. Shuningdek, global tajriba almashinuvi va ijtimoiy

faollik orqali talabalarda intellektual va innovatsion rivojlanish jarayonlari tahlil qilinadi. Maqola Bexbudiy merosining nafaqat tarixiy ahamiyatini, balki zamonaviy talabalik hayotidagi ilhom manbai sifatidagi rolini namoyish etadi.

XXI asr – bilim, innovatsiya va texnologiyalar asri sifatida talqin qilinmoqda. Har bir millatning taraqqiyoti avvalo uning yoshlari, xususan, talabalarining bilim saviyasi, kreativ tafakkuri va jamiyatdagi faolligi bilan belgilanadi. Shu nuqtai nazardan, ta'lim tizimini isloh qilish, talabalarni yangicha fikrlashga undash, ularni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalash masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda (Inoyatov, 2015).

O'zbekiston tarixida bu masalalarga ilk bor chuqur e'tibor bergan, xalqni ilma'rifat orqali uyg'otishga intilgan ziyolilar bo'lgan. Ulardan biri — Mahmudxo'ja Bexbudiy (1875–1919). U jadidchilik harakatining peshqadami, milliy uyg'onish davrining eng yirik ma'rifatparvari, teatr va matbuot asoschilaridan biri sifatida tarixda katta iz qoldirgan (Saidov, 2020; Boltaboyev, 2012).

Mazkur maqolaning maqsadi — Bexbudiy faoliyatini zamonaviy ta'lim va talabalik hayoti bilan bog'lab o'rganish, uning merosidan yoshlarning bugungi intellektual va innovatsion taraqqiyoti uchun qanday ilhom olish mumkinligini yoritishdan iboratdir. Shu orqali maqola Bexbudiy g'oyalari va zamonaviy talaba hayoti o'rtasidagi bog'liqlikni ko'rsatadi.

Bexbudiy merosining dolzarbligi va talabalarga ta'siri

Mahmudxo'ja Bexbudiy o'z davrida millatning ertangi kuni yoshlarning bilim olishi bilan bog'liq ekanini chuqur anglagan edi. U ta'limni millat taraqqiyoti va ijtimoiy uyg'onishning eng muhim omili deb bilgan. Bexbudiy shunday degan edi: *“Millatning kelajagi bilimdadir, birlikdadir.”* Bu fikr zamonaviy yoshlar uchun ham shior bo'lishi mumkin (Inoyatov, 2015).

Zamonaviy universitet talabalarining faolligi, ularning innovatsion loyihalar yaratishi, global hamkorlikda ishlashi Bexbudiy ilgari surgan ma'rifiy qadriyatlarni amalda davom ettirishdir. Bugun O'zbekistonda talabalar uchun yaratilayotgan sharoitlar — xalqaro almashinuv dasturlari, startap markazlari, texnoparklar va ilmiy laboratoriyalar — Bexbudiy orzu qilgan ma'rifiy jamiyatni shakllantirish sari tashlangan muhim qadamdir (UNESCO, 2020).

Ta'lim “startapi”: Jadid maktablaridan zamonaviy universitetgacha

Bexbudiy o'z davrida eski maktab tizimini yangilash orqali jadid maktablarini yo'lga qo'ydi. Bu maktablarda arabcha darsliklardan tashqari, rus va turk tillaridagi zamonaviy kitoblar ham o'qitildi. Natijada yangi avlod ziyolilari — huquqshunoslar, o'qituvchilar, jurnalistlar, san'atkorlar shakllandi (Boltaboyev, 2012).

Bugungi universitetlar ham xuddi shunday vazifani bajaradi: talabalarni raqamli iqtisodiyot, IT texnologiyalari, menejment, jurnalistika va madaniyat sohalarida tayyorlaydi. Masalan, Axborot texnologiyalari universiteti, INHA universiteti, Najot Ta'lim markazi kabi o'quv muassasalarida yoshlar nafaqat nazariy bilim oladi, balki amaliy

loyihalar ishlab chiqadi. Bu jarayon Bexbudiylar boshlab bergan “ma’rifat startapi”ning XXI asrdagi davomi sifatida talqin qilinishi mumkin (Xoliqov, 2021).

Talabalik hayotida ijtimoiy faollik: Bexbudiylar matbuot faoliyati tajribasi

Bexbudiylar “**Taraqqiy**”, “**Hurriyat**”, “**Samarqand**” kabi gazeta va jurnallarni tashkil etib, xalqni siyosiy va ijtimoiy ongga bo’lishga da’vat qilgan. Uning maqolalari jamiyatda muhokama uyg’otgan, yoshlarning dunyoqarashini kengaytirgan (Rahimov, 2018).

Bugungi talaba yoshlarga qarasak, ular ham ijtimoiy tarmoqlar, bloglar va onlayn platformalar orqali jamiyat muammolarini ko’tarib chiqishmoqda. Digital media vositalari talabalar uchun Bexbudiylar matbuoti kabi ijtimoiy uyg’otuvchi kuchga aylangan. Masalan, universitetlarda tashkil etilgan “Media klublar”, “Debat jamoalari”, “Startup community”lar talabalarni mustaqil fikrlashga, jamiyatga foyda keltirishga yo’naltirmoqda. Bu bevosita Bexbudiylar merosining zamonaviy aks-sadosidir.

Madaniyat va kreativlik: Bexbudiylar teatridan talaba kreativ industriyasigacha

1911-yilda yozilgan “**Padarkush**” dramasi o’zbek jadid teatrining ilk asari sifatida milliy madaniyat rivojida katta burilish yasadi. U asar orqali jaholatni tanqid qildi va ilm-ma’rifatni targ’ib qildi (Boltaboyev, 2012).

Bugungi kunda talabalarning madaniy hayotida teatr, adabiyot va san’at bilan bir qatorda kreativ industriyalar, dizayn, multimedia va raqamli san’at muhim o’rin tutmoqda. Universitetlarda “**Talabalar teatr studiyalari**”, “**Media dizayn laboratoriyalari**” faoliyat yuritmoqda. Shunday qilib, Bexbudiylar boshlab bergan teatr orqali ongni o’zgartirish g’oyasi bugungi kunda talabalarning kreativ fikrlashini shakllantirishda davom etmoqda (Xoliqov, 2021).

Global fikrlash: Bexbudiylar tajribasidan talabalarga saboq

Bexbudiylar o’z davrida Istanbul, Qozon, Moskva kabi shaharlarga safar qilib, xorijiy tajribalarni o’rgangan. U o’z xalqini ham shunday bilim olishga chorlagan (Saidov, 2020).

Bugun esa talabalar uchun **Erasmus+**, **El-Yurt Umidi**, **DAAD** kabi xalqaro dasturlar mavjud. Ular yoshlarni dunyo miqyosida raqobatbardosh mutaxassis sifatida shakllantirmoqda. Bexbudiylar orzu qilgan xalqaro tajriba almashinuvi bugun to’la amalga oshmoqda.

Bexbudiylar merosi va talabalarning innovatsion faoliyati

Zamonaviy talabalar startap loyihalar, ilmiy tadqiqotlar va ijtimoiy tashabbuslar orqali jamiyat taraqqiyotiga hissa qo’shmoqda. Bu jarayonda ular Bexbudiylar kabi ma’rifatparvarlardan ilhom olishi tabiiy.

Masalan:

- **EduTech startaplari** — onlayn ta’lim platformalari
- **HealthTech loyihalari** — sog’liqni saqlashdagi raqamli innovatsiyalar
- **AgroTech ishlanmalari** — qishloq xo’jaligida IT qo’llanishi

Bular bevosita Bexbudiylar “xalq uchun yangilik” konsepsiyasini eslatadi (Inoyatov, 2015; UNESCO, 2020). Shunday qilib, Bexbudiylar merosi talabalarga nafaqat tarixiy ilhom, balki innovatsion g’oyalarni shakllantirishda ham tayanch bo’lib xizmat qilmoqda.

Mahmudxo’ja Bexbudiylar o’z davrining buyuk ma’rifatparvari, o’zbek milliy uyg’onishining “startapchisi” sifatida yoshlarni ilm va ma’rifatga chorlagan. Uning jadid maktablari — bugungi zamonaviy universitetlarning ildizidir. Matbuot faoliyati —

talabalar ijtimoiy faolligining asosiy saboqlaridan biridir. Teatr va adabiy merosi esa talabalarda kreativ fikrlash va madaniy ongni yuksaltirishga xizmat qiladi.

Bugungi talaba yoshlarda kuzatilayotgan innovatsion faoliyat, global fikrlash va ijtimoiy tashabbuskorlik bevosita Bexbudiy merosidan oziqlanmoqda. Demak, Bexbudiy nafaqat o'tgan asr ziyolisi, balki bugungi talabalar uchun ham ilhom manbai va yo'l ko'rsatuvchi yulduzdir.

References:

1. Inoyatov I. Jadidlar merosi va zamonaviy ta'lim. – Toshkent: Fan, 2015.
2. Boltaboyev H. Jadid adabiyoti va teatr. – Toshkent: Sharq, 2012.
3. Rahimov B. O'zbek matbuoti tarixi. – Toshkent: Universitet nashriyoti, 2018.
4. Saidov A. Milliy uyg'onish va jadidchilik harakati. – Samarqand: Zarafshon, 2020.
5. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
6. Qodiriy A. O'tkan kunlar (kirish maqolalari orqali jadidchilikka munosabat). – Toshkent: G'afur G'ulom nashriyoti, 2014.
7. Xoliqov O. Talaba yoshlarda kreativ tafakkurni shakllantirish. – Toshkent: Oliy ta'lim, 2021.
8. UNESCO. Education for Sustainable Development Goals. – Paris, 2020.